

TURVALLISESTI NETISSÄ

2. PAINOS

✧ OPI KÄYTTÄMÄÄN NETTIÄ TURVALLISESTI
TÄMÄN HAUSKAN OPPAAN AVULLA! ✧

TUOTTAJA:

Suomenkieliset oppaat on tuottanut
Liikenne- ja viestintävirasto
Traficomin Kyberturvallisuuskeskus.

Voit tilata paperiversion, esittää
ehdotuksia tai ilmoittaa virheistä
lähettämällä sähköpostia
osoitteeseen kirjaamo@traficom.fi

Tämä opas on saatavilla osoitteesta
kyberturvallisuuskeskus.fi

Alkuperäisteos: "internet segura"

Alkuperäisteoksen ovat tuottaneet
cert.br ja nic.br, jotka ovat brasilian
tietoturvasta ja .br- verkotunnuk-
sista vastaavat viranomaiset,
sekä CGI.BR joka on Brasilian
internet-ohjausryhmä.

**YLEINEN
KOORDINOINTI:**
Cristine Hoepers

TOIMITAJA:
Miriam von Zuben

**GRAAFINEN SUUNNIT-
TELU JA JULKAISU**
Hector Gomez e
Shutterstock

**SUOMENKIELINEN
KÄÄNNÖS:**
Maricy Rabelo, Klezer
Uehara, Giuliano Galvez

**OIKOLUKU JA
AVUSTAJAT:**

André Lucas Fernandes,
Caroline D'Avó, Evelyn
Eisenstein (Rede ESSE
Mundo Digital), Everton
Teles Rodrigues, Fabiana
Araújo, Helena Martins,
Jorge Luiz Pinto de Souza
(EMPREL), Leandro Morales
B. Stefano, Marcelo H.
P. C. Chaves, Maria Silvia
Lordello Marques, Raquel
Lima Saraiva, Rodrigo Nejm
(Equipe SaferNet Brasil)

NIMEÄ-EIKAUPALLINEN-EIMUUTOKSIA 4.0 KANSAINVÄLINEN (CC BY-NC-ND 4.0)

VOIT VAPAASTI:

JAKAA – kopioida aineistoa ja levittää sitä edelleen missä tahansa välineessä ja muodossa

SEURAAVILLA EHDOLLA:

NIMEÄ – Sinun on mainittava lähde asianmukaisesti, tarjottava linkki lisenssiin sekä merkittävä, mikäli olet tehnyt muutoksia. Voit tehdä yllä olevan millä tahansa koh-
tuullisella tavalla, mutta et siten, että annat ymmärtää lisenssiantajan suosittelevan
sinua tai teoksen käyttöäsi.

EI-KAUPALLINEN – Et voi käyttää aineistoa kaupallisiin tarkoituksiin.

EI MUUTOKSIA – Jos remiksaat tai muokkaat aineistoa taikka luot sen pohjalta
usia aineistoja, et voi jakaa tällaista muunneltua aineistoa.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fi>

AIEMMAT VERSIOT:

2/2017

Ensimmäinen painos

10/2022

Toinen painos

NETINKÄYTTÖ VOI OLLA HAUSKAA, MUTTA TURVALLISUUTESI ON VAKAVA ASIA

.....

Voit tehdä netissä monia hyödyllisiä asioita, kuten etsiä tietoja kotiläksyjä varten, jutella kavereiden kanssa, pelata nettipelejä, lukea kirjoja, kuunnella musiikkia ja katsella videoita ja elokuvia. Internetin monia eri toimintoja käytettäessä on tärkeää muistaa olla varovainen, jotta voit nauttia netin kaikista eduista. Turvallinen netinkäyttö ei ole vaikeaa. Voit nauttia rauhassa netin kaikista hyvistä puolista, kun vain noudatat muutamia kirjassa esiteltyjä vinkkejä.

VAKAVILLA ASIOILLA EI PIDÄ LEIKKIÄ.

PIDÄ HAUSKAA NETISSÄ TURVALLISESTI!

SUHTAUDU VAROVAISESTI IHMISIIN, JOITA ET TUNNE TAI JOIHIN OLET TUTUSTUNUT VAIN NETISSÄ

Vanhempasi ja muut aikuiset ovat varmasti jo opettaneet sinulle, että vieraiden kanssa ei pidä alkaa juttusille. Netissä pätee sama sääntö: juttele henkilökohtaisista asioista vain sellaisten ihmisten kanssa, jotka tunnet oikeasti.

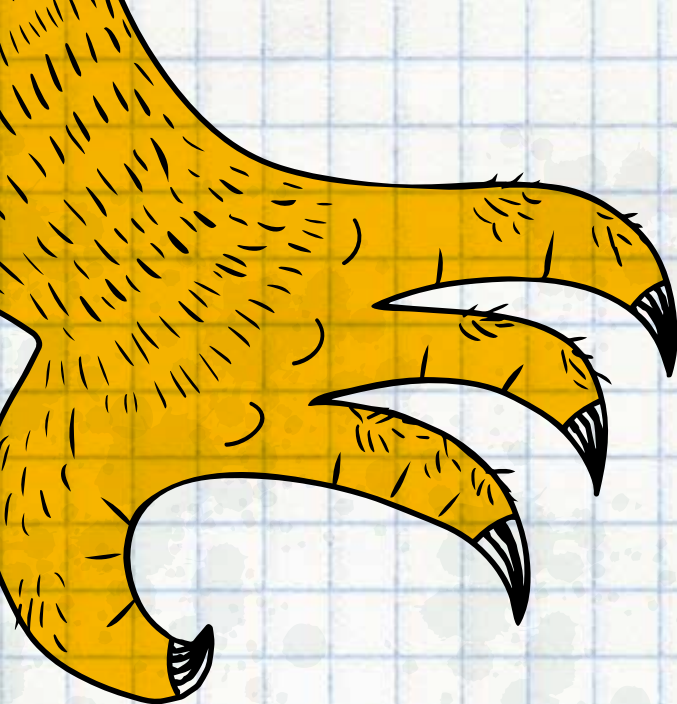
Jos vieras ihminen alkaa kysellä henkilökohtaisuuksia tai haluaa lisätä sinut kavereikseen sosiaalisessa mediassa, kerro siitä vanhemmillesi. Valitettavasti kaikki ihmiset eivät ole liikkeellä hyvin aikein eivätkä puhu aina totta – vanhempasi voivat auttaa sinua tässä tilanteessa.

OLE OMA ITSESI!

OLISIKO SINUSTA KIVAA, JOS NETISSÄ TAPAA-
MASI IHMINEN EI OLISIKAAN SE, JOKA HÄN
SANOI OLEVANSA? VARMASTI EI. ÄLÄ SIIS TEE
NIIN ITSEKÄÄN MUILLE: ÄLÄ LUO VÄÄRENNET-
TYJÄ (TEKAISTUJA) PROFIILEJA ÄLÄKÄ YRITÄ
ESIINTYÄ JONAIN TOISENA IHMISENÄ.

Jos olet hyväksynyt vanhempiesi luvalla kaveriksesi jonkun netissä tapaamasi ihmisen, muista seuraavat asiat:

Älä anna hänen kuvata tai videoida sinua, äläkä lähetä hänelle kuvia tai videoita itsestäsi.

Älä sovi yksin tapaamisia hänen kanssaan.

Suojele yksityisyyttäsi (kerromme jäljempänä tähän liittyviä vinkkejä).

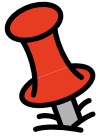

Älä vieraile sivustoilla tai avaa linkkejä, joita hän lähettää sinulle.

Kerro heti vanhemmillesi, jos kyseinen ihminen käyttäytyy oudosti, uhkailee sinua tai pyytää pitämään jonkin asian salaisuutena.

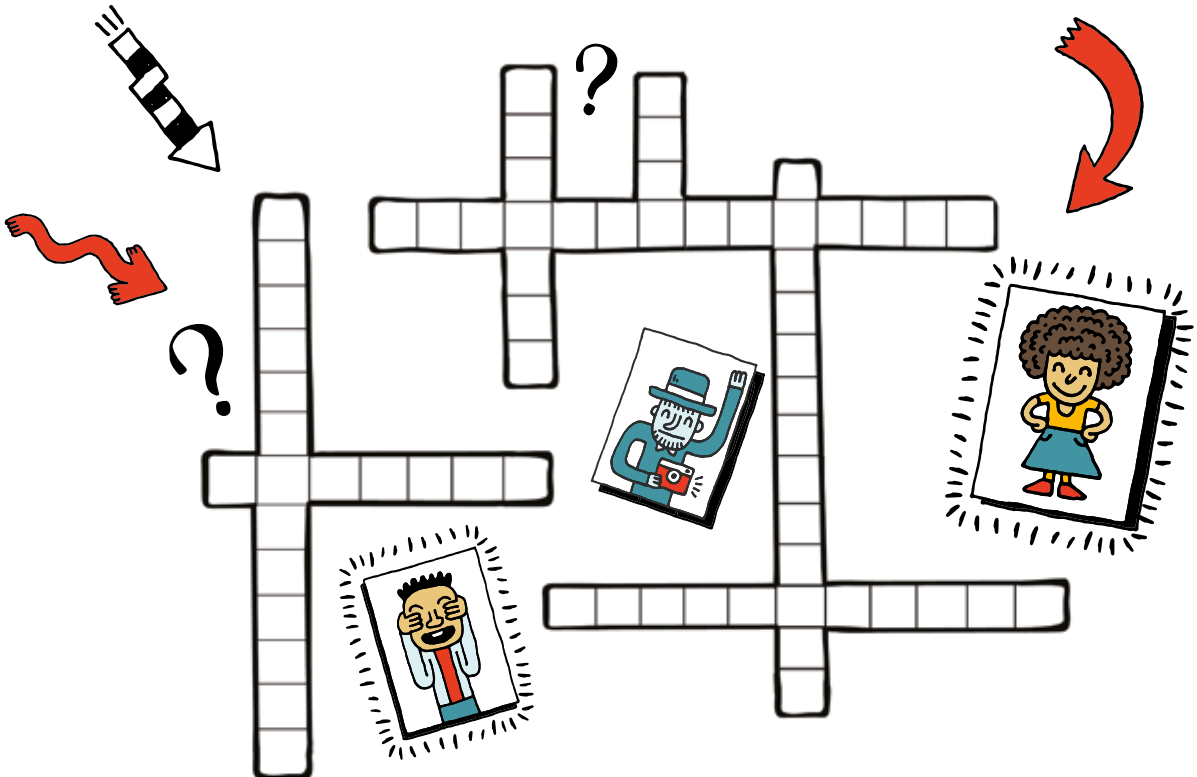
VOIT LÖYTÄÄ NETISTÄ UUSIA YSTÄVIÄ, MUTTA SEN ON TAPAHDUTTAVA VASTUULLISELLA TAVALLA JA MITÄÄN SALAILEMATTI.

DOMINOX

TÄYTÄ RISTIKKO KOROSTETUILLA SANOILLA.
SANOJEN ON SOVITTAVA YHTEEN RISTEÄMÄKOHDISSA.

Anna sai Petri-nimiseltä pojalta **KAVERIPYYNNÖN**. Anna hämmästyí: "En kyllä tunne ketään Petriä...". Anna muisti isänsä opetuksen, jonka mukaan **TUNTEMATTOMIEN** kanssa ei pidä alkaa juttusille, joten hän päätti soittaa isälleen. Anna ja hänen isänsä tutkivat yhdessä Petrin **TIETOJA**, kunnes Annalle juolahti mieleen: "Petrihän on se uusi **OPPILAS KOULUSSAMME**". Varmistettuaan asian Petrin vanhemmilta hän hyväksyi Petrin pyynnön. Kävi ilmi, että Petri tarvitsi **APUA KOTILÄKSYISSÄ**.

ÄLÄ TEE TOISILLE MITÄÄN, MITÄ ET TOIVOISI ITSELLESI TEHTÄVÄN

Olet ehkä nähnyt koulussa joidenkin koulukavereiden kiusaavan, ärsyttävän ja pilkkaavan muita lapsia. Netissä tapahtuvaa kiusaamista kutsutaan nettikiusaamiseksi, ja sillä voi olla vakavia seurauksia.

Nettikiusaaja voi joutua koulussa puhutteluun tai vakavammissa tapauksissa poliisien kuultavaksi, ja hänen vanhempansa joutuvat asiasta vastuuseen. Uhri voi kärsiä kiusaamisesta hyvin pitkään.

Jos joudut nettikiusaamisen kohteeksi, muista, että et ole yksin ja voit saada apua. Toimi seuraavasti:

⚡ **PYYDÄ APUA.** KERRO VANHEMMILLESI. JOS KIIUSAAMISTA ON TAPAHTUNUT KOULUSSA, KERRO ASIASTA ROHKEASTI OPETTAJILLESИ JA KOULUN REHTORILLE.

⚡ JOS MAHDOLLISTA, **TALLENNNA VIESTIT,** VALOKUVAT, VIDEOOT JA SIVUT, JOITA ON KÄYTETTY KIIUSAAMISEESI.

⚡ **ÄLÄ REAGOI ÄRSYTTÄMISEEN,** ESTÄ SINUA KIIUSANNEET HENKILÖT JA ILMOITA HEISTÄ SIVUSTON TAI PALVELUN YLLÄPITÄJILLE.

TIESITKÖ TÄMÄN?

**KIUSAAMISESTA KÄYTETTÄVÄ
ENGLANNINKIELINEN SANA "BULLYING"
JUONTAA JUURENSA SANASTA "BULLY",
JOKA TARKOITTAAPÄ TAPPELUPUKARIA,
RÄHINÖIJÄÄ JA PAHOINPITELIJÄÄ**

TOISTEN KUNNIOITTAMINEN ON ERITTÄIN TÄRKEÄÄ

[illegible]

KUNNIOITTAVA KÄYTÖS ON HYVÄKSI KAIKILLE

Netiketillä tarkoitetaan ohjeita fiksuun nettikäyttäytymiseen. Niitä noudattamalla yhdessäolo ja toisten ymmärtäminen ja kunnioittaminen sujuu kaikilta internetissä. Seuraavaksi tutustumme joihinkin näistä ohjeista.

! HA!
Aloita keskustelu tervehtimällä, ja muista myös hyvästely.

HA!
Älä kirjoita kenellekään tai julkaise mitään vihasena. Saatat katua asiaa myöhemmin.

HA!
Älä kirjoita kaikkea isoin kirjaimin. Se tarkoittaa, että HUUDAT.

HA!
Älä käyttäydy hyökkäävästi tai loukkaavasti äläkä kiioile.

HA!
Jos joku ei vastaa heti viesteihisi, älä ole kärsimätön ja lähetä viestejä uudelleen.

HA!
Lue viestit uudelleen ennen lähettämistä mahdollisten virheiden korjaamiseksi.

HA!
Laita puhelimesi tai tablettisi äänettömälle tai käytä kuulokkeita, kun käytät ääntä pitäviä sovelluksia. Melu voi häiritä lähelläsi olevia ihmisiä.

HA!
Ääniviestin kuunteleminen ei ole mahdollista kaikissa tilanteissa. Lähetä tekstiviesti, jos haluat että viesti luetaan mahdollisimman pian.

TIESITKÖ TÄMÄN?
Netiketti =
InterNet + etiketti

KIRJOITA JA PUHU OIKEIN

On olemassa monia tapoja kirjoittaa ja puhua riippuen siitä, missä ja kenen kanssa viestit. On ihan ”okei” käyttää slangia, kun puhut esimerkiksi kavereidesi kanssa. Netissä voit käyttää lyhenteitä näppäilläksesi nopeammin ja ku/emojeita/ kertoaksesi, oletko 😊 vai ☹️

Vältä kelioppivirheitä ja muista ettet käytä lyhenteitä tai slangia kotiläksyjä tehdessäsi tai kokeisiin vastatessasi. Opettajien ja vanhempien kanssa viestitellessä käytä hyvää yleiskieltä, mutta voit höystää viestiesi sanomaa emojeilla.

SUOJELE YKSITYISYYTTÄSI

TIEDÄTKÖ, MITÄ TARKOITTAÄ YKSITYISYYS?

Yksityisyys tarkoittaa sitä, että suojelet omia asioitasi muilta:
valokuviasi, viestejäsi, tiedostojasi, salaisuuksiasi, tunteitasi.

Valitse huolella se mitä jaat netissä ja kenen kanssa, sillä viesti voi mennä yhdellä klikkauksella Suomesta Japaniin! Vaikka jakaisitkin asioita vain ystäville, he voivat lähettää niitä eteenpäin, ja lopulta ne ovat kaikkien tiedossa. Mikä tahansa asia voi levitä hyvin nopeasti netissä.

MIETI SIIS, KENEN KANSSA JAAT ASIOITA, sillä niiden poistaminen myöhemmin on vaikeaa.

KESKUSTELE
ONGELMISTASI
MIELUUMMIN
KASVOTUSTEN YSTÄVIESI JA
VANHEMPIESI KANSSA.
ÄLÄ PURA HUOLIASI
INTERNETISSÄ.

SINUN ON
TIEDETTÄVÄ, MILLOIN
SIJAINNITETOSI OVAT
JULKISET. ÄLÄ ANNA
TUNTEMATTOMIEN
SAADA SELVILLE,
MISSÄ OLET.

Tykkäätkö kuvata
videoita? Näytä videot
vanhemillesi tai jollekin
muulle luotettavalle
aikuiselle ennen niiden
lähettämistä, jotta he
voivat arvioida, voiko
niitä julkaista.

ÄLÄ KÄYTÄ KOSKAAN
ILMAN LUPAA TOISTEN
LUOTTOKORTTEJA, HENKILÖ-
TIETOJA TAI JULKAISUJA.

MIETI HETKI ENNEN
KIRJOITTAMISTA
TAI VALOKUVIEN
JA VIDEOIDEN
LÄHETTÄMISTÄ

Käytä aina
lempinimeä tai
nimimerkkiä, kun pelaat
netissä. Älä koskaan
kerro koko nimesi tai
salasanojasi muille
pelaajille.

Oletko jo kuullut puhut-
tavan alastonkuvista?
Jotkut ottavat kuvia
kehostaan ja lähettävät
niitä toisille netissä. Jos-
kus he kuitenkin joutuvat
katumaan, koska valokuvat
leviävät muiden nähtäville,
vaikka se ei ollut tarkoi-
tuksena. Jos joku pyytää
sinusta alastonkuvia, sano
heti EI ja ilmoita asiasta
vanhemillesi tai jolle-
kin muulle luotettavalle
aikuiselle.

MÄÄRITÄ PROFIILISI
ASETUKSISTA, ETTÄ VAIN
YSTÄVÄSI NÄKEVÄT
JULKAISUSI JA TIETOSI.
PYYDÄ TARVITTAESSA
APUA ASETUSTEN
MUUTTAMISEKSI.

OLE VAROVAINEN, MITÄ
VALOKUVIESI JA VIDEOIDESI
TAUSTALLA NÄKYVÄT. NE
VOIVAT PALJASTAA SINUSTA
TAI VANHEMMISTASI TIETOJA,
JOIDEN ETTE HALUAISI
OLEVAN JULKISIA.

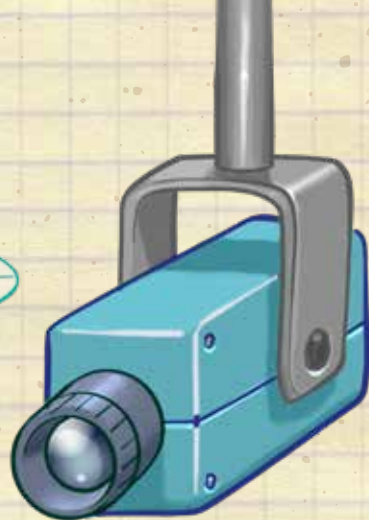
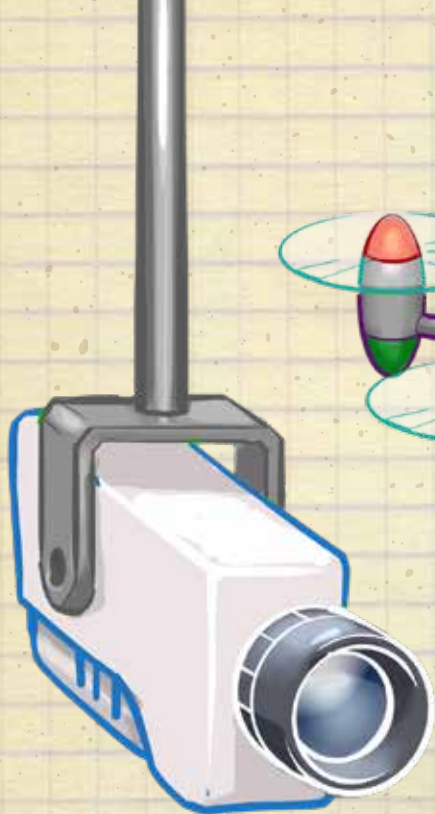
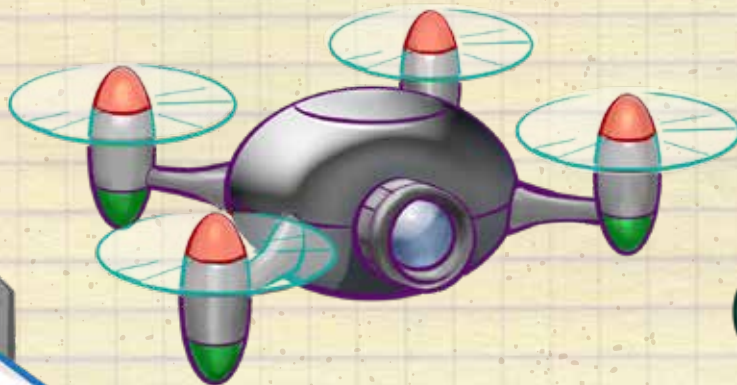
SUOJELE MUIDEN YKSITYISYYTTÄ

SINUN ON SUOJELTAVA MUIDEN YKSITYISYYTTÄ SAMALLA TAVOIN KUIN OMAASI:

- 👁️ 👁️ Ole varovainen, mitä tietoja julkaiset ystävästäsi ja perheenjäsenistäsi. Yksityisiä tietoja voivat olla esimerkiksi henkilötiedot, joita ovat esimerkiksi nimi, kotiosoite, syntymäaika, auton rekisteritunnus ja terveystiedot.
- 👁️ 👁️ Pyydä lupa ennen kuin julkaiset videoita tai valokuvia, joissa esiintyy muita henkilöitä. Jotkut eivät tykkää siitä, että heidät merkitään julkaisuihin.
- 👁️ 👁️ Älä jaa tai näytä jonkun toisen sinulle lähettämiä henkilökohtaisia valokuvia tai videoita luvatta.

JOS LAINAAT TOISEN HENKILÖN KÄNNYKKÄÄ, TABLETTIA TAI KANNETTAVAA TIETOKONETTA, TOIMI SEURAAVASTI:

- 👁️ 👁️ Älä urki mitään, mikä ei sinulle kuulu.
- 👁️ 👁️ Ole varovainen laitteelle tallennettujen tietojen kanssa, sillä niiden omistaja ei ehkä halua julkaista niitä.
- 👁️ 👁️ Jotkin pelit julkaisevat automaattisesti asioita laitteen omistajan profiilissa, eikä hän ehkä pitäisi siitä lainkaan.

OLE TARKKANA,
MITÄ JAAT

TESTAA

LISÄÄ PUUTTUVAT SANAT LAUSEISIIN

NETTIKIUSAAMISEKSI — YKSITYISYYTTÄ — HARKINTA — NETIKETIKSI — VIERAIDEN

1

INTERNETISSÄ TAPAHTUVIEN VÄÄRINYYMÄRRYSTEN VÄLTÄMISEKSI
LAADITTUJA SÄÄNTÖJÄ KUTSUTAAN _____.

2

INTERNETISSÄ TAPAHTUVAA KIUSAAMISTA KUTSUTAAN
_____.

3

OLE VAROVAINEN _____ TAI SELLAISTEN HENKILÖIDEN
KANSSA, JOTKA TUNNET VAIN INTERNETISTÄ.

4

MINUN ON SUOJELTAVA OMAANI JA MUIDEN HENKILÖIDEN
_____.

5

_____ ON HYVÄKSI KAIKILLE.

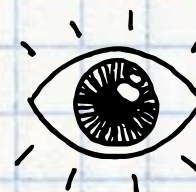

TIETOSI

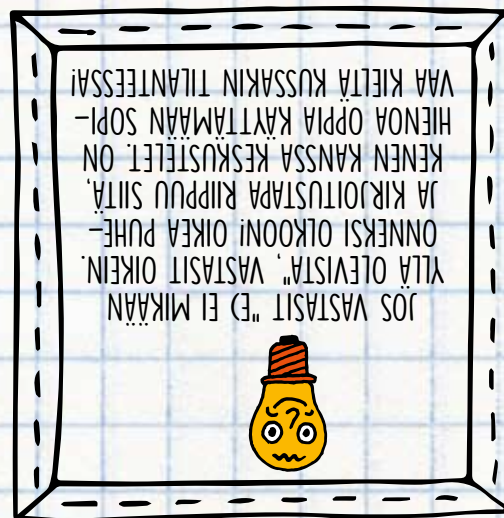
MIKÄ SEURAAVISTA VAIHTOEHDOSTA ON OIKEIN?

- A) VOIN POISTAA HELPOSTI JULKAISEMANI ASIAT.
- B) MINUN ON JAETTAVA KAIKKI, MITÄ ELÄMÄSSÄNI TAPAHTUU.
- C) KUKIN VASTAA VAIN OMAN YKSITYISYYTENSÄ SUOJELEMISESTA.
- D) MINUN ON SUOJELTAVA OMAANI JA MUIDEN YKSITYISYYTTÄ.

MIKÄ SEURAAVISTA KIRJOITUSTAVOISTA ON VÄÄRIN?

- A) LÄHTISITTEKÖ MINUN KANSSANI ELOKUUVIIN?
- B) LÄHTISITKÖ KANSSANI ELOKUUVIIN?
- C) LÄHETSÄ LEFFAAN MUN KAA?
- D) JOU, SUP? LEFFAAN TN? -NOEI LOL
- E) EI MIKÄÄN YLLÄ OLEVISTA
- F) KAIKKI

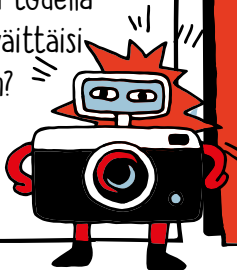
KUNNIOITA MUIDEN TYÖTÄ

NETISSÄ ON PALJON SIISTIÄ NÄHTÄVÄÄ JA TEHTÄVÄÄ. VOIT ESIMERKIKSI KATSOA VIDEOITA, KUUNNELLA MUSIIKKIA, KATSELLA VALOKUVIA JA LUKEA KIRJOJA. KAIKILLA NÄILLÄ SISÄLLÖILLÄ ON TEKIJÄNSÄ, JOTEN ENNEN SISÄLLÖN JAKAMISTA TAI KOPIOIMISTA ON TÄRKEÄÄ TIETÄÄ, ONKO VIDEON, VALOKUVAN, KIRJAN TAI MUSIIKIN TEKIJÄ SALLINUT TEOKSENSA KÄYTÖN.

Kuvittele, että olisit kirjoittanut jo pitkään kirjaa. Olisiko sinusta mukavaa, jos joku toinen kopioisi kirjasi, vaihtaisi sen nimen eikä mainitsisi sinua sen tekijänä?

Olisiko sinusta mukavaa, jos joku kopioisi ottamasi todella hienon valokuvan ja väittäisi sitä itse ottamukseen? Se ei varmasti olisi sinusta kivaa.

Lähteen kertominen, eli kuka teoksen on tehnyt ja missä se on julkaistu, on kunnioittavaa. Muista pyytää lupa julkaisuun, vaikka mainitsekin lähteen.

Myös asentamasi sovellukset ovat sellaisten ihmisten tai yritysten luomia, jotka ovat käyttäneet työhön aikaa ja rahaa. Jotkin sovellukset ovat ilmaisia ja vapaasti käytettävissä, kun taas toiset ovat maksullisia.

Maksullisten sovellusten käyttäminen maksamatta voidaan luokitella piratismiksi. Vanhempasi voivat saada esimerkiksi sakot, jos käytät näitä sovelluksia ilman lupaa. Älä siis tee niin. Jos haluat todella käyttää sovellusta, etsi samaan tarkoitukseen saatavilla oleva ilmainen sovellus tai kysy vanhemmiltasi, voisivatko he ostaa sovelluksen.

~~~~~

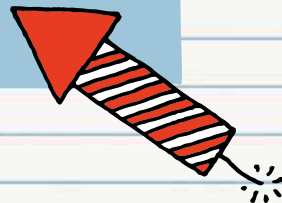
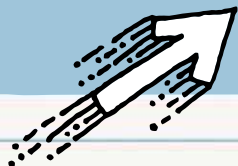

SEURAAVAKSI NÄYTÄMME, MITEN
VOIT OSOITTAA, ETTÄ TEKSTI ON
KOPIOITU. LISÄÄ TEKSTIN YMPÄRILLE
LAINAUSMERKIT JA MAINITSE LOPUSSA,
KUKA TEKSTIN ON LAATINUT JA MISTÄ
SE ON KOPIOITU.

"Suojele yksityisyyttäsi: ota huomioon, että olet julkisessa paikassa, jossa kuka tahansa voi nähdä ja saada käyttöönsä julkaisemasi sisällön sekä nyt että tulevaisuudessa." – Internetin turvallisuusohjeet, CERT.br; <https://cartilha.cert.br>

**JOS KÄYTÄT KOTITEHTÄVISSÄSI NETISTÄ LÖYTÄMIÄSI
TIETOJA, KERRO SELVÄSTI, ETTÄ TIEDOT OVAT
KOPIOITUJA. MUISTA MAINITA LÄHDE ELI SIVUSTO,
JOSTA OLET KOPIOINUT TIEDOT.**

**NOUDATA
IKÄRAJOJA**

**SUOSITUSIKÄRAJAT KOSKEVAT
PIIRRETTYJÄ ELOKUVIA JA SARJOJA SEKÄ
VERKKOSIVUSTOJA, NETTIPALVELUITA JA
SOVELLUKSIA.**

**IKÄRAJOJEN TARKOITUKSENA ON
SUOJELLA SINUA.**

Tarkista käyttöehdot ja ikäraja ennen kuin käytät verkkosivustoa. Esimerkiksi joidenkin sosiaalisen median palvelujen käyttämistä varten sinun on oltava vähintään 13-vuotias. Jos et ymmärrä käyttöehtoja, keskustele vanhempiesi tai opettajiesi kanssa.

**JOS SINULLE TULEE EPÄMIELLYTTÄVÄ OLO JOSTAKIN NETISSÄ
LUKEMASTASI TAI NÄKEMÄSTÄSI ASIASTA,**

- 🌀 PYSY RAUHALLISENA, ÄLÄ SÄIKÄHDÄ ÄLÄKÄ OSALLISTU HETI KESKUSTELUUN ASIASTA.
- 🌀 PYRI KESKUSTELEMAAN ASIASTA KASVOTUSTEN JONKUN TUNTEMASI AIKUISEN KANSSA.
- 🌀 ILMOITA ASIASTA PALVELUN YLLÄPITÄJÄLLE.
- 🌀 ESTÄ HENKILÖT, JOTKA JULKAISEVAT HÄIRITSEVÄÄ SISÄLTÖÄ.

INTERNET EI OLE KAIKKI KAIKESSA!

Merkitse
asiat, joista
sinulla on jo
kokemusta

( ) OLIN HYVIN
VÄSYNYT, VAIKKA EI
OLLUT VIELÄ NUKKU-
MAANMENOAIKA.

( ) PELASIN TAI
KÄYTIN NETTIÄ,
VAIKKA EI PITÄNYT.

( ) EN SAANUT
UNTA TAI NÄIN
PALJON PAINAJAISIA
YÖN AIKANA.

( ) VALITIN, ETTÄ
"MINULLA EI OLE
MITÄÄN TEKEMISTÄ",
VAIN SIKSI, ETTÄ EN
PÄÄSSYT NETTIIN.

( ) EN HALUNNUT MENNÄ
JONNEKIN, KOSKA "SIELLÄ
EI OLE NETTIÄ".

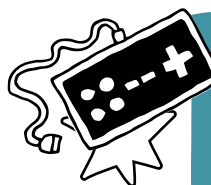

( ) PYYSIN LANGAT-
TOMAN VERKON
SALASANAN HETI
PERILLE SAAVUTTUANI.

( ) JÄTIN LEIKKIMÄTTÄ,
LÄHTEMÄTTÄ ULOS TAI
OPISKELEMATTA KOSKA
OLIN NETISSÄ.

( ) EN KESKIT-
TYNYT OPETUKSEEN
LUOKASSA, KOSKA
OLIN KÄNNYKÄLLÄ.

( ) MINUA PELOTTI
PELKKÄ AJATUSKIN
SIITÄ, ETTÄ JÄISIN
ILMAN PUHELINTANI
TAI TABLETTIANI.

( ) TAPASIN
YSTÄVIÄNI VAIN
VERKKOPELEISSÄ
TAI SOSIAALISESSA
MEDIASSA.

( ) JOUDUIN KÄNNYKÄN KÄYTÖN TAKIA
OIKEAAN VAARAAN (KOMPASTUIN, KAA-
DUIN TAI KULJIN VAROMATTA PAIKASTA,
JOSSA MINUN OLISI PITÄNYT OLLA
TARKKAAVAINEN).

Jos merkitsit
yhdenkin
edellä
mainituista
tilanteista,
saatat viettää
liikaa aikaa
netissä.

MUISTA, ETTÄ LIIKA ON LIIKAA
KAIKESSA. JOS ET OSAA
SÄÄNNELLÄ NETINKÄYTTÖÄSI,
SE VOI HAITATA TERVEYTTÄSI,
SOSIAALISTA ELÄMÄÄSI TAI
KOULUMENESTYSTÄSI.

Oppitunneilla
OPISKELLAAN ja ollaan
TARKKA-AVAISESTI läsnä
eikä surffata luvatta
netissä.

Liiallisesta netinkäytöstä
voi aiheutua sinulle
ongelmia, kuten
nukkumiseen ja
koulunkäyntiin liittyviä
vaikeuksia.

Istu ryhdikkäästi
tietokoneen ääressä,
jotta vältyt selkävivulta.
Pidä **TAUKOJA**, **NOUSE** ylös,
KÄVELE ja juttele toisten
kanssa.

KESKUSTELE aina
vanhempiesi kanssa, jos
jokin asia vaivaa sinua
tai tarvitset **APUA**.

KOHTUUS KAIKESSA

Etsi korostetut sanat
sanalaatikosta

Älä kuuntele
musiikkia liian kovalla
äänenvoimakkuudella.
Muista sama
sääntö kuulokkeilla
kuunneltaessa. Kova
äänenvoimakkuus voi
vahingoittaa kuuloasi
ja häiritä muita
ihmisiä.

Ole varovainen, kun
käytät kännykkää
julkisilla paikoilla. Katso
molempiin suuntiin
tietä ylittäessäsi ja
tarkkaile ympäristöäsi,
jotta et törmäile
muihin ihmisiin.

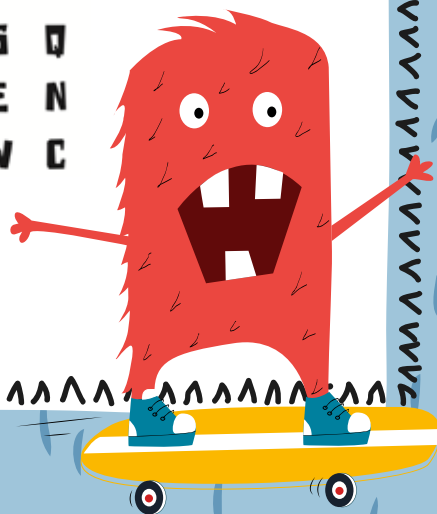
Älä surffaa netissä
myöhään illalla. Kasvat
vielä, joten kehosi
tarvitsee **KEHITTÄKSEEN**
kunnolla **UNTA**.

Pidä välillä taukoa
netinkäytöstä ja nauti
vapaa-ajastasi muulla
tavoin. Voit esimerkiksi
URHEILLA, pelata
JALKAPALLOA, **PYÖRÄILLÄ** ja
nähdä **KAVEREITASI**.

Älä suostu
kiristykseen äläkä
osallistu haastei-
siin, joissa tehdään
vaarallisia asioita.
Älä aseta itseäsi
vaaraan nettipe-
lien ja -videoiden,
netissä tehtä-
vien kepposten
tai nettiriitojen
vuoksi.

K	T	A	U	K	O	J	A	T	K	O	J	Ä	X	K	U
O	I	O	R	A	I	O	L	A	C	I	U	Ö	O	A	R
P	O	J	J	V	S	N	Y	R	A	P	N	V	I	V	H
I	B	A	X	E	K	E	S	K	U	S	T	E	L	E	E
S	C	L	O	R	P	I	S	K	E	L	A	M	A	R	I
K	A	K	K	E	V	I	H	A	J	S	U	K	Y	E	L
E	N	A	O	I	A	P	U	A	E	O	L	I	H	I	L
L	O	P	P	T	L	V	U	V	D	S	E	Ö	G	T	A
L	G	A	M	A	V	Z	H	A	I	U	J	A	W	A	H
A	U	L	P	Y	Ö	R	Ä	I	L	L	Ä	S	T	S	X
A	T	L	Ä	I	N	O	U	S	E	Y	L	I	S	I	S
N	L	O	O	A	N	T	E	E	C	O	Z	C	E	O	E
O	O	A	B	M	N	O	U	S	E	Y	L	Ö	S	S	O
Ö	J	W	K	E	H	I	T	T	Y	Ä	K	S	E	E	N
K	Ä	V	E	L	E	R	E	I	D	E	R	T	O	W	C

**MUISTA,
ETTÄ
ELÄMÄÄ
ON MYÖS
NETIN ULKO-
PUOLELLA!**

ÄLÄ USKO KAIKKEA LUKEMAASI

Kaikkeen netissä lukemaasi tai sinulle lähetettyyn ei tule uskoa. Sinulle voidaan lähettää netissä tai somessa pyytämättä valheellisia ja vääristeltyjä viestejä. Seuraavassa on muutamia esimerkkejä.

VIESTEJÄ, JOTKA
SAAT PYYTÄMÄTTÄ
TUNTEMATTOMILTA
HENKILÖILTÄ, SANOTAAN
ROSKAPOSTIKSI.

HUHUSSA ON KYSE
IHMISESTÄ TAI YRITYKSESTÄ
KERROTUSTA VALHEELLISESTÄ
UUTISESTA, JONKA
TAVOITTEENA ON AIHEUTTAA
VAHINKOA TAI PANIIKKIA.

KETJUKIRJEESSÄ ON KYSE
VIESTISTÄ, JONKA SISÄLTÖ EI
PIDÄ PAIKKAANSA JA JOSSA
PYYDETÄÄN VÄLITTÄMÄÄN
VIESTI NOPEASTI ETEENPÄIN
MAHDOLLISIMMAN MONELLE
HENKILÖLLE.

FAKE NEWS – VALEUUTISET

VALEUUTISIKSI SANOTAAN UUTISIA, JOTKA YRITTÄVÄT NÄYTTÄÄ OIKEIDEN
UUTISTOIMITTAJIEN TEKEMILTÄ. NIIDEN SISÄLTÖ ON VALHEELLISTA,
EPÄMÄÄRÄISTÄ TAI VÄÄRISTELTYÄ.

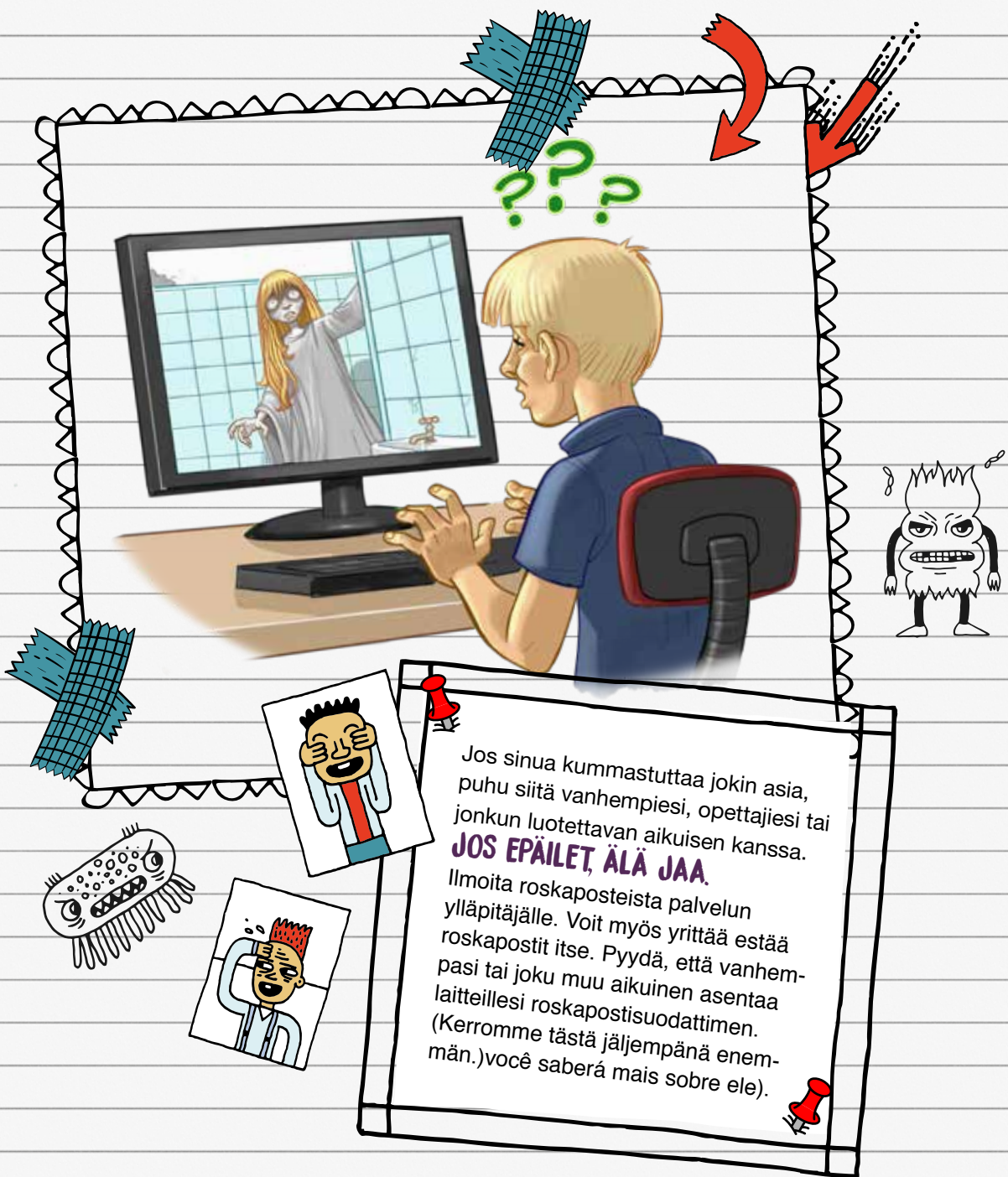
HUHUN TAI VALEUUTISEN TUNNISTAMINEN EI OLE AINA HELPPOA.
JOS SINUA EPÄILYTTÄÄ, MIETI SEURAAVIA KYSYMYKSIÄ:

Pyydetäänkö viestissä jakamaan sitä eteenpäin monille ihmisille?
Luvataanko viestissä jotain erityisen hyvää vastineeksi viestin
jakamisesta? Uhataanko viestissä sinua jollain erityisen haitallisella
asialla, mikäli et jaa viestiä eteenpäin?

Mainitaanko uutisessa sen lähde? Tukevatko tosiasiat uutista?
Onko samaa tosiasiaa käsitelty muissa uutisissa?

SUOJAA LAITTEESI

VALITETTAVASTI SAATAT TÖRMÄTÄ NETISSÄ PAHISTEN JENGIIN.

PAHISTEN JENGI VIRITTÄÄ
ANSOJA VOIDAKSEEN
SAASTUTTA A LAITTEESI
JA PÄÄSTÄKSEEN KÄSIKSI
TIETOHISI.

Laitteesi voivat joutua Pahisten jengin viritämiin ansoihin, jos laitteissasi on päivittämättömiä sovelluksia, jos avaat saastuneen tiedoston, avaat tuntemattoman linkin tai käytät suojaamatonta yhteyttä.

Nämä pahikset, joita kutsutaan myös haittaohjelmiksi, ovat ohjelmia, jotka on suunniteltu saastuttamaan laitteita ja vahingoittamaan niiden toimintaa.

VÄRITYSTEHTÄVÄ

TÄSSÄ ON KOKO PAHISTEN JENGI:

PALKKASOTURI

ETSINTÄKUULUTETTU

KIRISTYSOHJELMA

JENGIN GANGSTERI, JOKA LUKITSEE TIETOSI
ULOTTUMATTOMIISI JA VAATII NIISTÄ
LUNNAITA. SE ON VARMUUSKOPION PAHIN
VIHOLLINEN. (JÄLJEMPÄNÄ KERROMME,
MIKÄ ON VARMUUSKOPIO.)

VALLOITTAJAT

ETSINTÄKUULUTETTU

MATO

LEVIÄÄ VERKOISSA
LÄHETTÄMÄLLÄ ITSESTÄÄN
KOPIOITA LAITTEELTA TOISELLE.

ETSINTÄKUULUTETTU

VIRUS

TUNKEUTUU OHJELMIIN JA TIEDOSTOIHIIN
JA LÄHETTÄÄ ITSESTÄÄN KOPIOITA MYÖS
SÄHKÖPOSTIOHJELMIEN JA VIESTIEN
KAUTTA. VIRUSTORJUNTAOHJELMAN PAHIN
VIHOLLINEN. (JÄLJEMPÄNÄ KERROMME,
MIKÄ ON VIRUSTORJUNTAOHJELMA.)

ETSINTÄKUULUTETTU

BOTTI

MUUTTAÄ LAITTEESI
ZOMBIEKSI, ELI HYÖKKÄÄJÄ
ALKAA HALLITA LAITETTA.

ETSINTÄKUULUTETTU

ZOMBIE

PEITENIMI, JOTA KÄYTETÄÄN BOTIN
SAASTUTTAMASTA LAITTEESTA.

HUIJAUKSEN MESTARIT

ETSINTÄKUULUTETTU

PELOTTELUOHJELMA

YRITTÄÄ HUIJATA JA PELOTELLA
SINUA TEKEMÄÄN JOTAIN, MITÄ
SINUN EI PITÄISI TEHDÄ.

ETSINTÄKUULUTETTU

ETÄHALLINTAOHJELMA

JOUKKO TYÖKALUJA, JOTKA
MAHDOLLISTAVAT LAITTEESI
ETÄKÄYTÖN SINUN TIETÄMÄTTÄSI.

ETSINTÄKUULUTETTU

TROIJALAINEN

NÄYTTÄÄ HARMITTOMALTA MUTTA
TEKEE HAITALLISIA ASIOITA, KUN
KÄYTTÄJÄN SILMÄ VÄLTÄÄ.
KUTSUTAAN MYÖS TROIJAN HEVOSEKSI.

ETSINTÄKUULUTETTU

TAKAPORTTI

AVAA TOISEN SISÄÄNKÄYNNIN
LAITTEESEESI, JOTTA TUNKEUTUJA VOI
PALATA KAVEREINEEN MILLOIN TAHANSA.

VAKOILUN MESTARIT

ETSINTÄKUULUTETTU

NÄYTTÖKAAPPARI

HALUAA TIETÄÄ, MITÄ KLIKKAILET
JA OTTAA KUVAKAAPPAUKSEN
AINA, KUN VIERAISET TUNKEUTUJAA
KIINNOSTAVALLA SIVUSTOLLA.

ETSINTÄKUULUTETTU

NÄPPÄINKAAPPARI

TALLENTAA, MITÄ LAITTEELLASI
KIRJOITETAAN JA LÄHETTÄÄ
TIEDOT TUNKEUTUJALLE.

ETSINTÄKUULUTETTU

SEURANTAOHJELMA

VAKOILUOHJELMAN LIITTOLAINEN.
KERTOO OHJELMAN ASENTAJALLE
KAIKEN, MITÄ TEET LAITTEELLASI.

ETSINTÄKUULUTETTU

MAINOSOHJELMA

NÄYTTÄÄ SINULLE MAINOKSIA,
VAIKKA ET HALUAISI.

ETSINTÄKUULUTETTU

VAKOILUOHJELMA

JENGIN VAKOOJA, JOKA TARKKAILEE,
MITÄ TEET LAITTEELLASI, JA VÄLITTÄÄ
TIEDOT ETEENPÄIN MUILLE PAHIKSILLE.

ETSI 7 EROAVAISUUTTA

SANALAATIKKO

LÖYDÄ SEURAAVAT PAHIKSET:

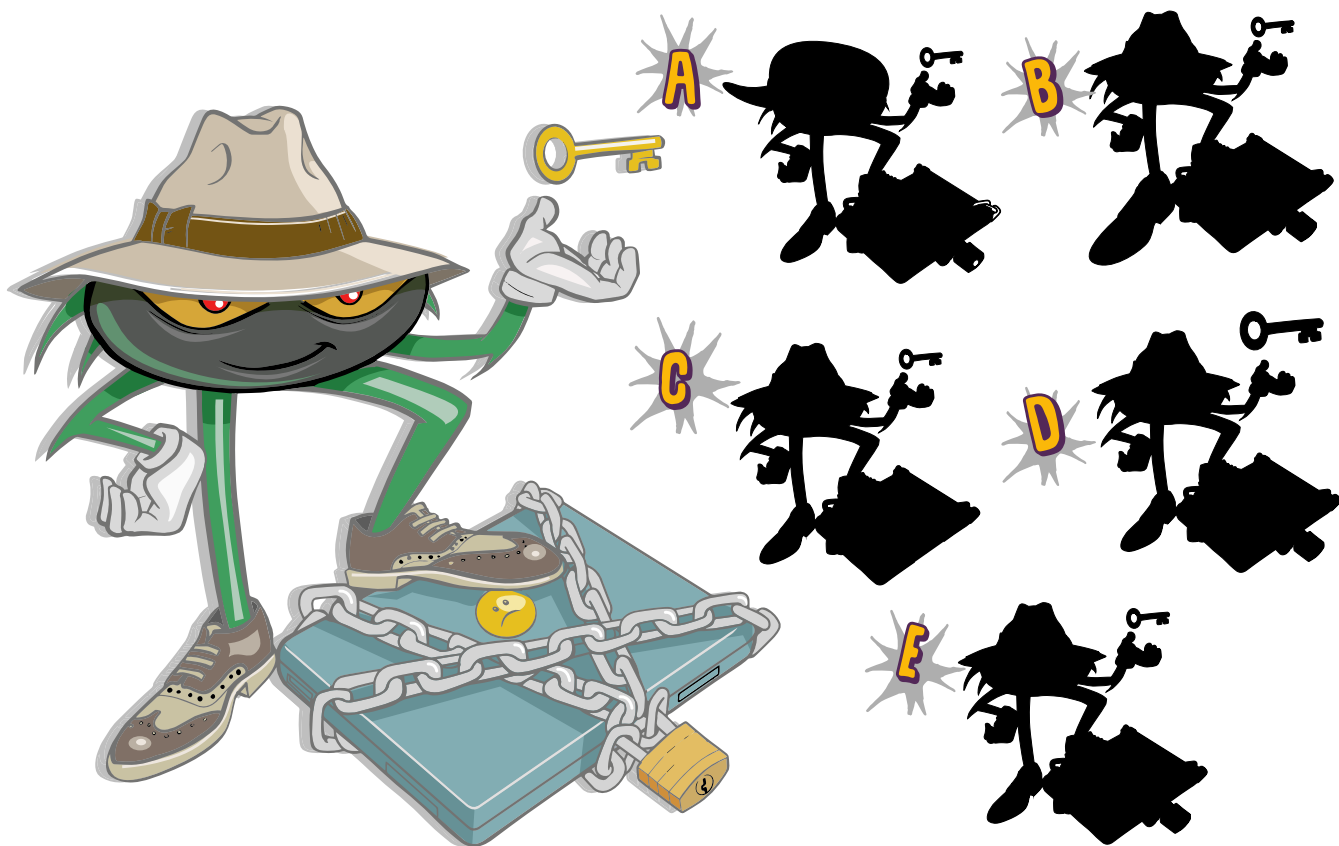
VIRUS MATO BOTTI VAKOILUOHJELMA NÄPPÄINKAAPPARI NÄYTTÖKAAPPARI
MAINOSOHJELMA TAKAPORTTI TROMJALAINEN ETÄHALLINTAOHJELMA KIRISTYSOHJELMA

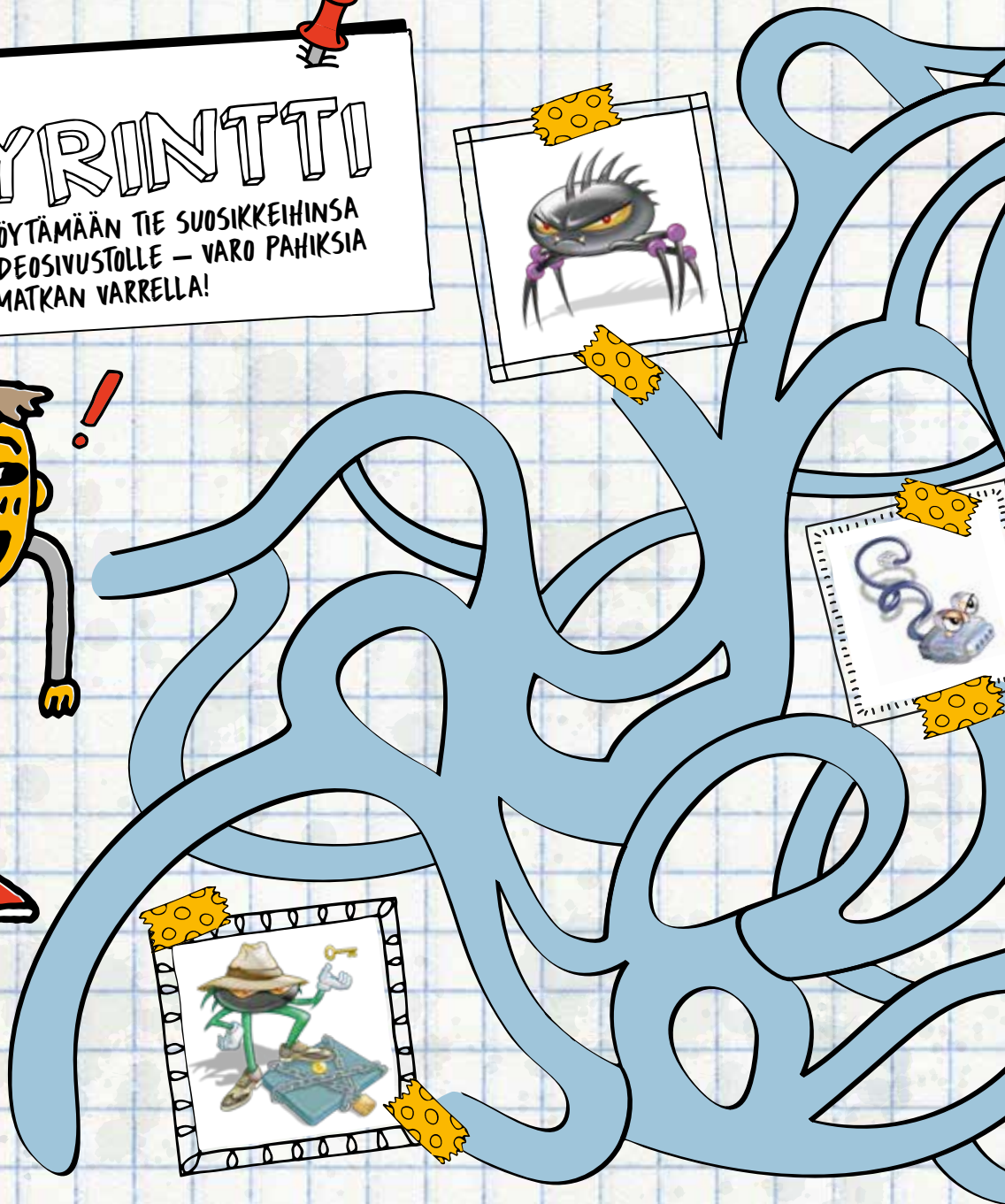
N	Ä	Y	T	T	Ö	K	A	A	P	P	A	R	I	N	M	A	I	K	O
P	I	E	T	Ä	H	A	L	L	I	N	T	A	O	H	J	E	L	M	A
F	T	V	A	C	J	Y	O	S	I	R	R	S	E	T	L	O	G	A	B
S	S	T	T	R	O	J	A	G	N	B	O	T	T	R	K	G	K	I	O
P	C	A	L	W	H	E	D	R	S	N	I	R	O	O	J	W	E	N	T
Y	R	K	O	O	T	K	I	E	U	S	J	J	Z	I	S	A	S	O	T
W	T	A	K	K	P	Ö	R	S	T	I	A	J	Z	J	U	K	O	S	I
K	Ö	P	I	S	Y	Y	N	N	W	J	S	V	K	A	R	M	I	O	V
R	N	O	W	K	J	I	V	L	Z	W	J	I	Z	L	I	V	R	H	E
K	I	R	I	S	T	Y	S	O	H	J	E	L	M	A	J	K	B	J	R
G	O	T	A	Z	V	A	M	G	H	R	V	C	A	I	S	A	O	E	K
U	G	T	A	E	B	Z	T	G	U	E	O	O	T	N	A	W	N	L	K
C	V	I	R	U	S	J	U	E	S	O	O	B	O	E	O	E	M	M	O
A	E	E	T	H	O	P	T	R	E	R	E	O	T	N	G	U	Ä	A	L
J	R	Z	I	N	N	Ä	P	P	Ä	I	N	K	A	A	P	P	A	R	I
H	V	A	K	O	I	L	U	O	H	J	E	L	M	A	M	A	V	Ö	L

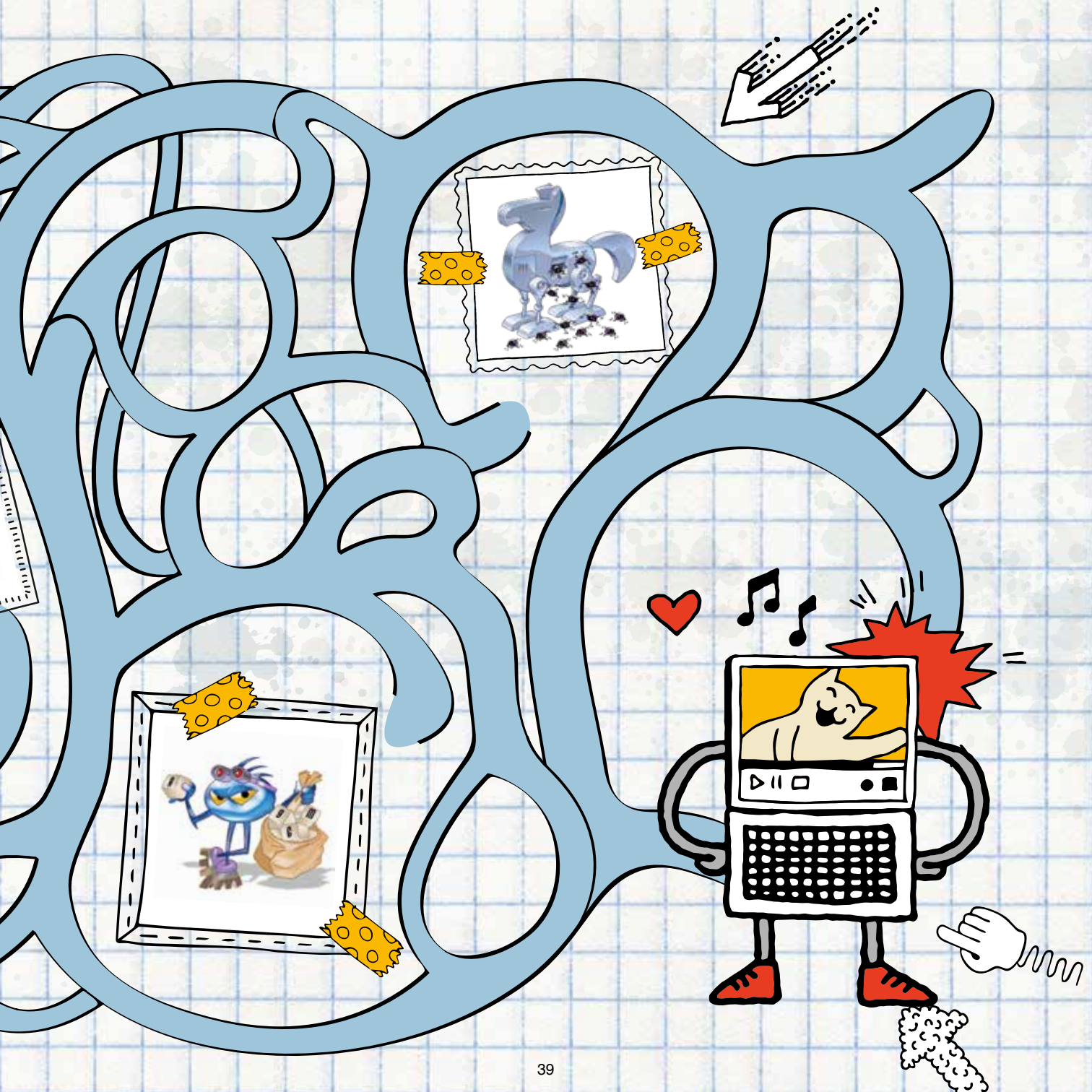

VARJOLEIKKI

SELVITÄ, MIKÄ VARJOISTA ON TÄMÄN ROISTON VARJO!

YHDISTÄ KUKIN PAHIS

LEVIÄÄ VERKOISSA
LÄHETTÄMÄLLÄ
ITSESTÄÄN KOPIOITA
LAITTEELTA TOISELLE.

AVAA TOISEN
SISÄÄNKÄYNNIN
LAITTEESEESI,
JOTTA TUNKEUTUJA
VOI PALATA
KAVEREINEEN
MILLOIN TAHANSA.

VAKOILUOHJELMA
KERTOO OHJELMAN
ASENTAJALLE
KAIKEN, MITÄ TEET
LAITTEELLASI.

JENGIN VAKOOJA,
JOKA TARKKAILEE,
MITÄ TEET LAITTEEL-
LASI, JA VÄLITTÄÄ
TIEDOT ETEENPÄIN
MUILLE PAHIKSILLE.

NÄYTTÖKAAPPARI

PELOTTELUOHJELMA

MATO

VIRUS

S ERIKOISALAANSA

TUNKEUTUU OHJELMIIN JA TIEDOSTOIHIN JA LÄHETTÄÄ ITSESTÄÄN KOPIOITA MYÖS SÄHKÖPOSTIOHJELMIEN JA VIESTIEN KAUTTA.

YRITTÄÄ HUIJATA JA PELOTELLA SINUA TEKEMÄÄN JOTAIN, MITÄ SINUN EI PITÄISI TEHDÄ.

HALUAA TIETÄÄ, MITÄ KLIKKAILET JA OTTAA KUVA-KAAPPAUKSEN AINA, KUN VIERAILET TUNKEUTUJAA KIINNOSTAVALLA SIVUSTOLLA.

TALLENTAA, MITÄ LAITTEELLASI KIRJOITETAAN JA LÄHETTÄÄ TIEDOT TUNKEUTUJALLE.

TAKAPORTTI

NÄPPÄINKAAPPARI

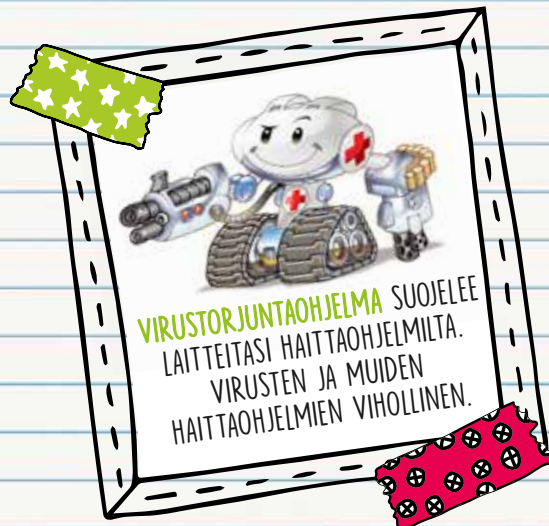
SEURANTAOHJELMA

VAKOILUOHJELMA

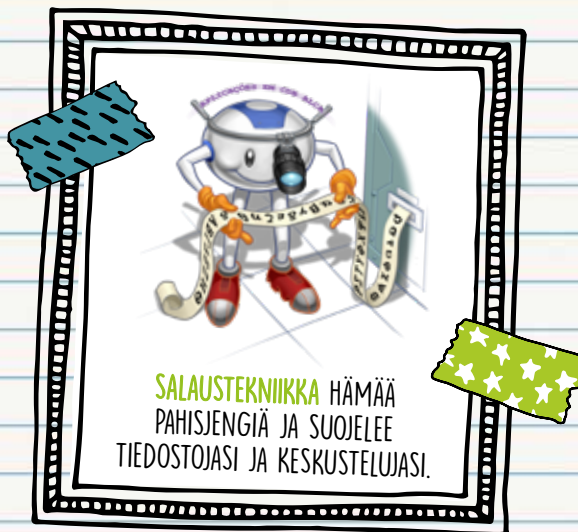
HYVISTEN JENGI

Älä huolehdi, sillä et ole
yksin taistelussa Pahisten
jengiä vastaan!

Hyvisten jengi on valmis
auttamaan sinua.

YHDISTÄ KUKIN SANKKA

KOPIOI TIETOSI
NIIN, ETTEIVÄT NE
PÄÄSE HÄVIÄMÄÄN.
KIRISTYSOHJELMIEN
SUURIN VIHOLLINEN.

SUOJEELE LAITTEITASI
HAITTAOHJELMILTA.
VIRUSTEN
JA MUIDEN
HAITTAOHJELMIEN
VIHOLLINEN.

AUTAA
VANHEMPIASI
SUOJELEMAAN
SINUA.

AUTAA SINUA
SUOJELEMAAN TILEJÄSI
TARKISTAMALLA
HENKILÖLLISYYTESI, JOTTA
KUKAAN MUU EI VOI
VÄITTÄÄ OLEVANSA SINÄ.

PALOMUURI

VARMUUSKOPIO

TUNNISTAUTUMINEN

SALAUSTEKNIikka

ARI ERIKOISALAANSA

HÄMÄÄ PAHISJENGÄ
JA SUOJEE
TIEDOSTOJASI JA
KESKUSTELUJASI.

SUOJEE LAITEITASI
LUVATTOMILTA YHTEYKSILTÄ
INTERNETIIN. SEN
TÄRKEIN TEHTÄVÄ ON
ESTÄÄ VALLOITTAJEN PÄÄSY
LAITTEESEI.

ESTÄÄ VAARALLISET
VIESTIT, JOTKA VOIVAT
ESIMERKIKSI SISÄLTÄÄ
HAITTAOHJELMIA.
KUTSUTAAN MYÖS
SPÄMMIFILTERIKSI.

ROSKAPOSTISUODATIN

LAPSILUKKO

VIRUSTORJUNTAOHJELMA

SELVITÄ LAUSEET

A B C D E F G H I J K L M

 N O P Q R S T U V W X Y Ä

----- , ----- ,

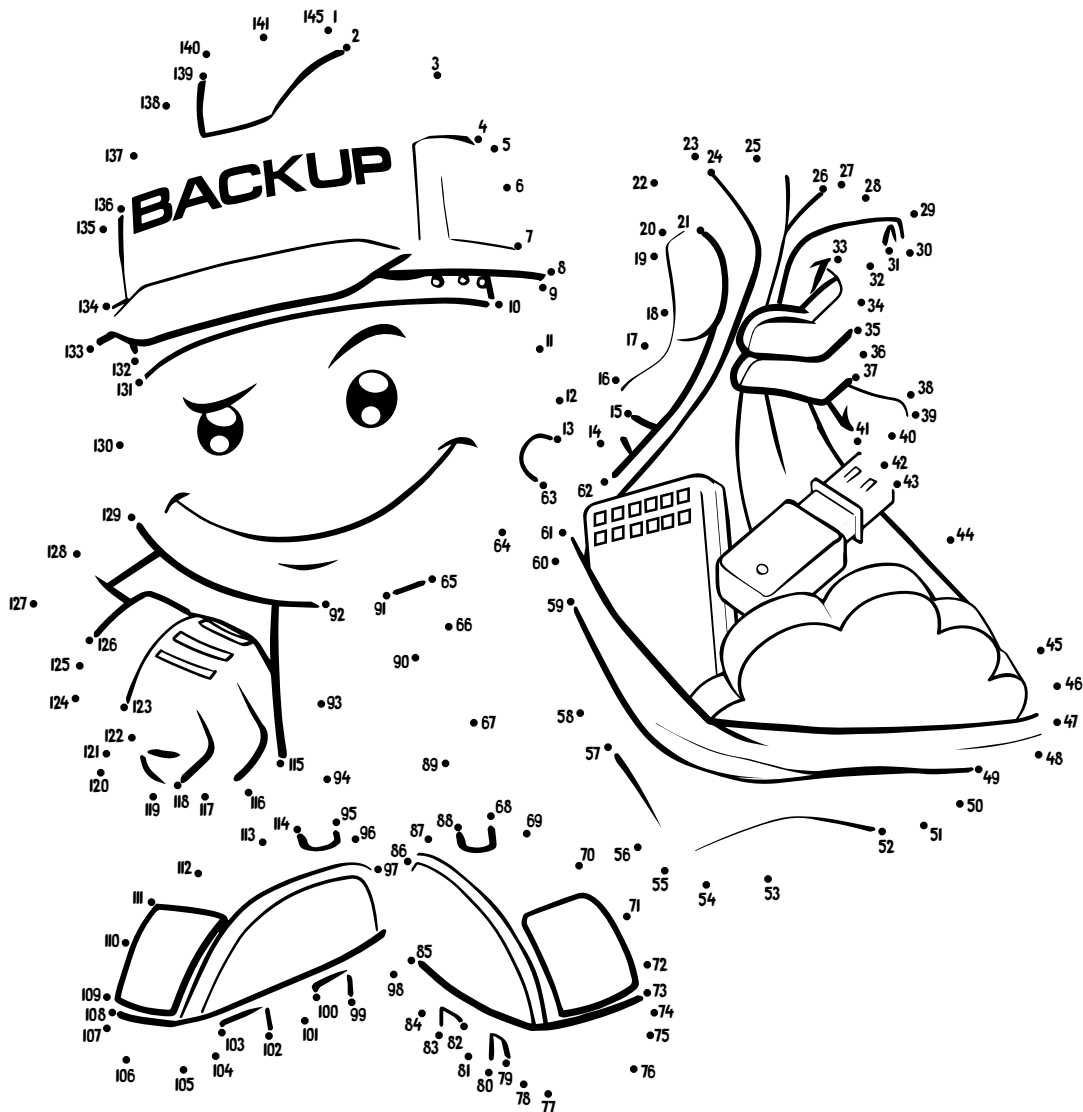
----- ,

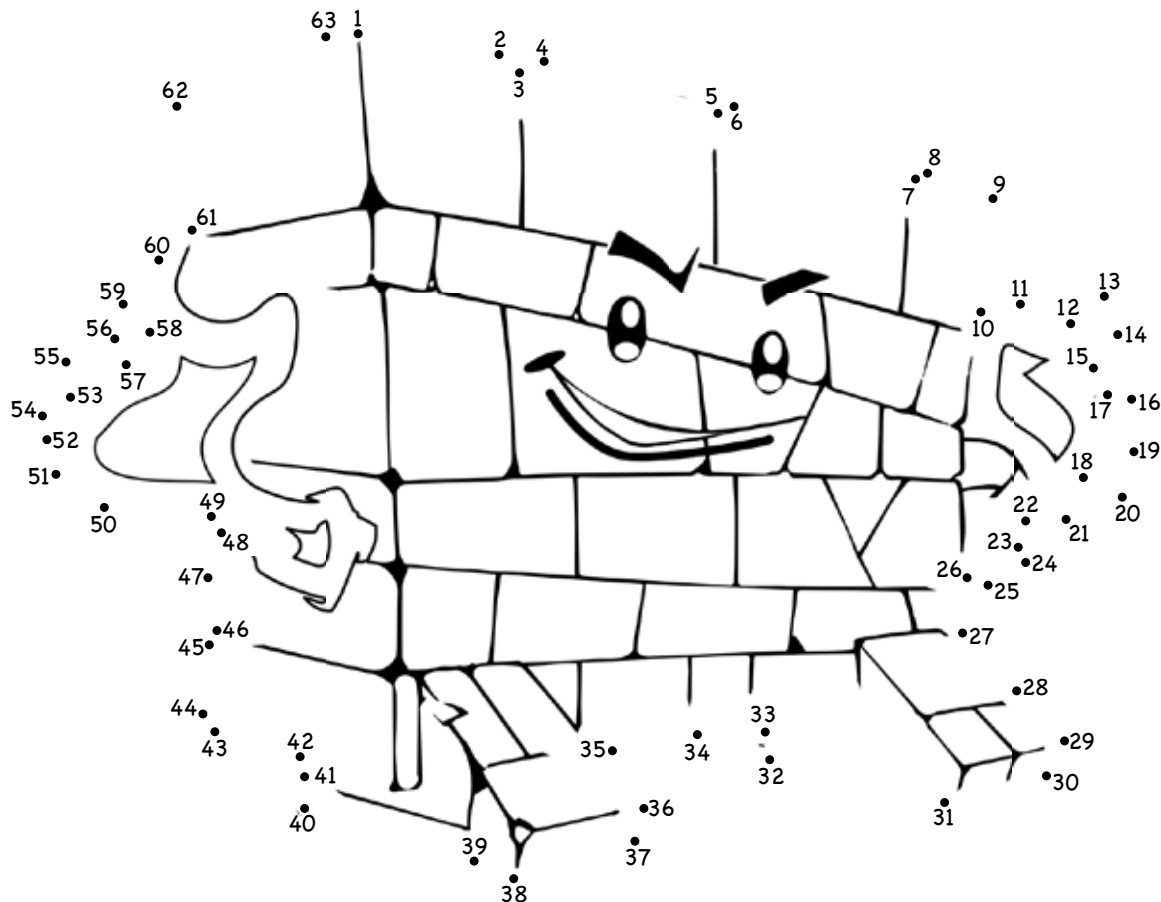
=

----- .

YHDISTÄ PISTEET

TIESITKÖ TÄMÄN?

Englanninkielinen sana "Firewall" tarkoittaa palomuuria, joka estää tuli-paloa leviämästä. Internetissä palomuri torjuu verkon kautta laitteillesi tehtäviä hyökkäyksiä ja pysäyttää haitallisen liikenteen verkkoon.

ASENNA LAITTEILLES HYVISTEN JENGI JA MUISTA MYÖS SEURAAVAT TÄRKEÄT TURVATOIMET:

Asenna uusimmat päivitykset käyttämiisi sovelluksiin.

Älä klikkaa kaikkia sinulle lähetettyjä linkkejä, vaikka tuntisit lähettäjän.

Älä luota liian hyviltä kuulostaviin viesteihin, joissa sinulle tarjotaan lahjoja, rahaa ja virtuaalivaluutta tai pelejä. Näillä “ansoilla” pyritään saamaan huomiosi, jotta avaisit saastuneen tiedoston, luovuttaisit tunnuksesi tai muodostaisit yhteyden haittasivustolle.

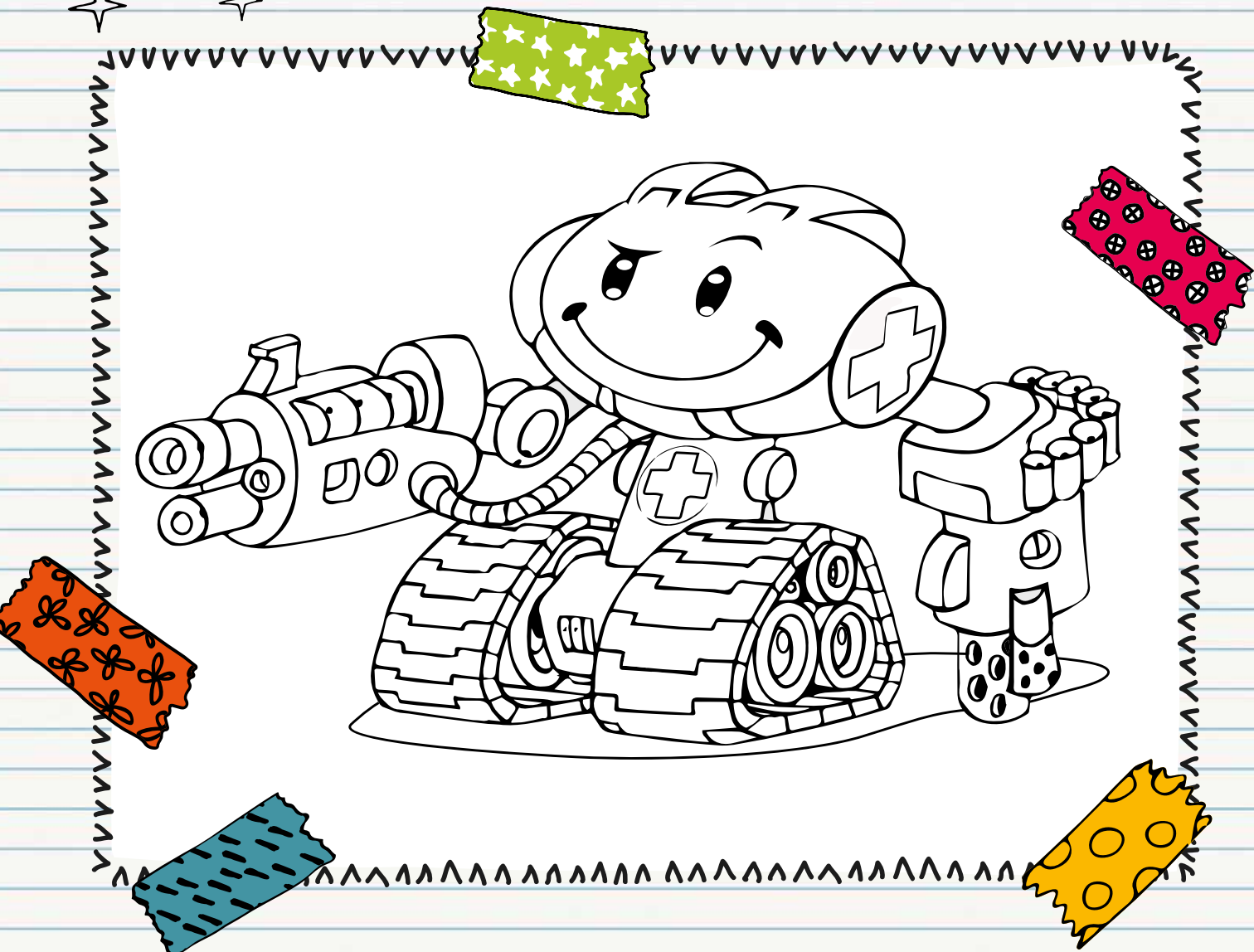

Ole myös tarkka siitä, mitä sovelluksia asennat. Pyri lataamaan sovellukset laitteesi käyttöjärjestelmän virallisesta kaupasta. Ole silti varovainen, sillä virallisissakin kauppoissa voi olla virheellisiä tai epäluotettavia sovelluksia.

Älä asenna piraattisovelluksia, sillä ne ovat laittomia ja voivat myös vaarantaa laitteesi.

JOS ET PYSTY TÄHÄN KAIKKEEN YKSIIN, PYYDÄ
VANHEMPASI MUKAAN HYVISTEN JENGIIN
SUOJELEMAAN KOKO PERHETTÄSI.

VÄRITYSTEHTÄVÄ

VARO HUKKAAMASTA LAITTEITASI

Laitteet ovat kalliita, mutta myös niille tallennetut tiedot ovat hyvin arvokkaita.

JOS JOKIN LAITTEESI HÄVIÄÄ,
PYSY RAUHALLISENA.

OLE VAROVAINEN JA
KIINNITÄ HUOMIOTA
YMPÄRISTÖÖSI.

ÄLÄ JÄTÄ LAITTEITASI
MIHINKÄÄN
VARTIOIMATTA.

MÄÄRITÄ LAITTEESI
PYYTÄMÄÄN AINA
SALASANAA.

Kerro asiasta heti vanhemillesi tai jollekin muulle luotettavalle aikuiselle, jotta he voivat auttaa sinua. Vaihda myös kaikki kyseisellä laitteella käyttämäsi salasana (sosiaalisen median tilit, sähköpostitili, pelien salasana jne.).

SUOJELE SALASANOJASI

**SALASANOJEN TARKOITUKSENA ON VARMISTAA,
ETTÄ KUKAAN MUU EI VOI ESIINTYÄ SINUNA.**

**SALASANAT OVAT SALAISIA,
EIKÄ NIITÄ SAA PALJASTAA KENELLEKÄÄN.**

Älä jaa salasanojasi muille kuin sinusta vastuussa oleville vanhemmillesi kasvotusten.

Jos joku tietää salasanasasi, hän voi kirjautua eri sivustoille, julkaista tietoja ja keskustella kavereidesi kanssa esiintymällä sinuna. Lisäksi hänen on mahdollista avata puhelimesi ja poistaa viestisi.

**SALASANAN JAKAMINEN EI OLE YSTÄVYYDEN
EDELLYTYS. TODELLISET YSTÄVÄT KUNNIOITTAVAT
SINUA, EIVÄTKÄ PYYDÄ SINULTA TÄLLAISIA ASIOITA.**

-
-
- ★ Varmista, ettei kukaan näe, kun näppäilet salasanasasi.
  - ★ Voit kirjoittaa salasanasasi paperille, jotta et unohda niitä. Muista kuitenkin säilyttää paperi turallisessa paikassa, kuten huoneesi pöytälaatikossa.
  - ★ Älä käytä helposti arvattavissa olevia salasanoja. Sellaisia ovat esimerkiksi ”123456”, ”abcd”, ”asdf”, nimesi, sukunimesi, syntymäpäiväsi, koirasi nimi tai suosikkijoukkueesi.

TIESITKÖ TÄMÄN?

Salasana 123456 on yksi maailman yleisimmistä salasanoista. Älä edes harkitse käyttäväsi sitä.

- ★ Käytä pitkiä salasanoja ja aktivoi kaksivaiheinen tunnistautuminen.
- ★ Luo jokaiseen käyttämääsi nettipalveluun ja sovellukseen eri salasana. Muutoin joku voi esiintyä kaikilla näillä sivustoilla sinuna selvittämällä vain yhden salasanan.
- ★ Aseta laitteisiisi niiden avaamista varten tarvittava salasana, jotta kukaan ei voi käyttää laitteitasi ilman sinua.
- ★ Jos käytät jotain laitetta koulussa tai muiden henkilöiden kotona, muista kirjautua ulos tileiltäsi, kun lopetat käytön. Muussa tapauksessa joku voi käyttää tilejäsi.

OLETKO KUULLUT TIETOJEN-KALASTELUSTA?

Tietojenkalastelulla tarkoitetaan väärennettyjä sähköpostiviestejä ja verkkosivustoja, jotka näyttävät hyvin samanlaisilta kuin oikeat viestit ja sivustot mutta joiden tarkoituksena on huijata sinua ja selvittää salasanasasi ja henkilötietosi.

Pyri kirjoittamaan haluamasi verkkosivun osoite suoraan selaimeesi, äläkä luota sivuihin, jotka vaikuttavat hieman erilaisilta kuin mihin olet tottunut.

TESTAA TIE

TÄYTÄ SANARISTIKKO

VAAKASUORAAN

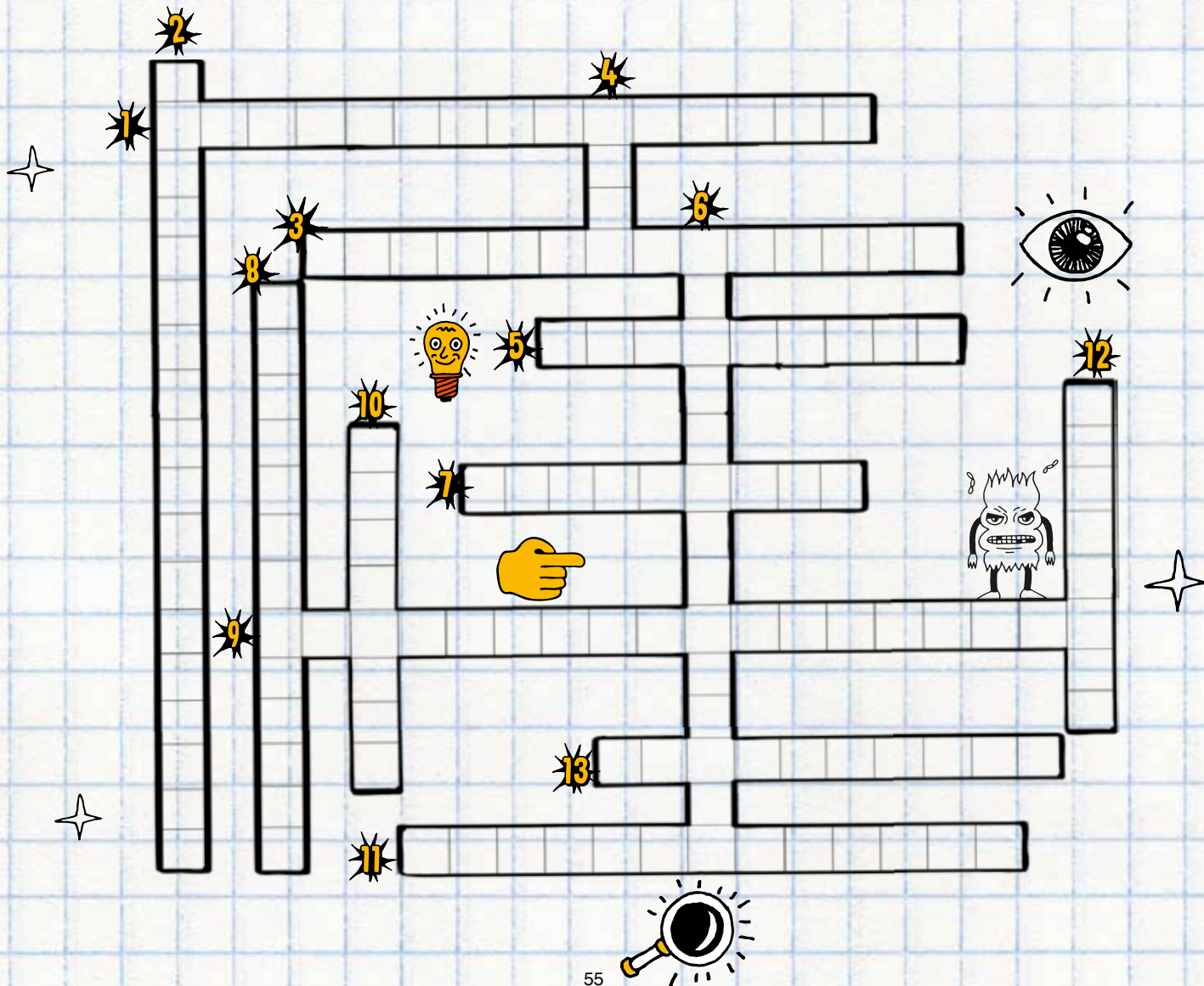
- 1 PAHISTEN JENGIN GANGSTERI
- 3 PAHISTEN JENGIN VAKOOJA
- 5 HYVIÄ KÄYTÖSTAPOJA INTERNETISSÄ KOSKEVAT SÄÄNNÖT
- 7 SUOJAA LAITTEESI LUVATTOMILTA YHTEYKSILTÄ
- 9 AUTTAA ESTÄMÄÄN EI-TOIVOTUT VIESTIT
- 11 VAARAKSI LAITTEELLES
- 13 EI-TOIVOTTU VIESTI

PYSTYSUORAAN

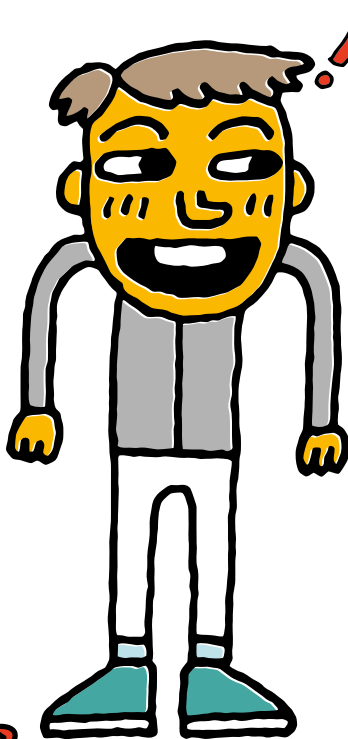
- 2 OIKEUS YKSITYISEEN ELÄMÄÄN
- 4 VALHEELLINEN JUTTU IHMISESTÄ TAI YRITYKSESTÄ
- 6 KALASTELEE TIETOJASI
- 8 AUTTAA SUOJAAMAAN LAITTEESI HAITTAOHJELMILTA
- 10 ON SALAINEN JA KUULUU VAIN SINULLE EIKÄ KENELLEKÄÄN MUULLE
- 12 NETTIKIUUSAAMISEEN TAI HÄIRITSEVÄÄN SISÄLTÖÖN SOPIVA TEKO.

ETÄMYKSESI

TUNNETKO JO JUHON?

Juhon on hyvin valpas poika, joka rakastaa netissä **SURFFAILUA**. Hän kuitenkin tietää myös, että hänen on oltava **VAROVAINEN** tietojensa suojelemiseksi. Niinpä Juhon pyysi APUA äidiltään **VIRUSTORJUNTA** ohjelmiston, **PALOMUURIN** ja roskapostisuodattimen asentamiseksi tabletilleen. Juhon asentaa sovellustensa **PÄIVITYKSET** ja ottaa aina **VARMUUSKOPIOT**, jotta hän ei menetä valokuviaan ja videoita.

Juhon valitsee **SALASANANSA** hyvin huolellisesti eikä käytä koskaan omaa nimeään tai pelkkiä numeroita. Eräänä päivänä Juhon kaveri pyysi häneltä salasanaa. Juhon kieltäytyi antamasta sitä ja kertoi kaverilleen, että salasanat ovat salaisia, eikä niitä saa kertoa muille.

Suojellakseen **YKSITYISYYTTÄÄN** sosiaalisessa mediassa Juhon määritteli profiilinsa asetukset niin, että hänen julkaisunsa näkyvät vain hänen kavereilleen.

ENTÄ SINÄ? TOIMITKO KUTEN JUHON?

ETSI KOROSTETUT SANAT

Z S Y A V U P N G U F I B D V W
P U N P V B Ä Y A T T M A K A Y
R R G U I U I S J E H Z G G R K
E F V A R O V A I N E N K N M S
U F A A U J I L D A U R U A U I
R A O E S G T A A A K E P A U T
O I J A T G Y S T U P E Q T S Y
S L I R O R K A S O A R A K K I
K U H J R S S N K O L Y D A O S
A A I B J V E A T A O E Z L P Y
P L G K U N T N A R M E B I I Y
O R I V N G I S A D U W E Z O T
S N T I T I R A S G U I O A T T
T T K Z A S F K L R R I T D G Ä
I E X P O H J E L M I S T O N Ä
S U O D A T T I M E N L E S J N

OLE NETISSÄ TARKKA, MUTTA ÄLÄ HUOLEHDI LIIKAA!

Nyt kun tiedät jo netin vaarat ja osaat suojautua niiltä, on aika nauttia kaikista netin hyvistä puolista. Osallistumisesi on erittäin tärkeää, jotta netistä voidaan tehdä entistä parempi paikka. Pyydä aina apua vanhemmiltasi, opettajiltasi tai muilta luotettavilta aikuisilta, jos sinulla on epäilyksiä tai jos joudut epämiellyttävään tilanteeseen. Vaikka he eivät osaisi heti neuvoa, he ohjaavat sinua oikeaan suuntaan vastauksen löytämiseksi.

KERRO KAVERIELLESI JA PERHEELLESI
TÄSTÄ OPPAASTA OPPIMISTASI ASIOISTA.

LUOTAMME APUUSI NETIN
TURVALLISUUDEN PARANTAMISESSA.

HALUATKO OPPIA LISÄÄ?

Osoitteesta kyberturvallisuuskeskus.fi
löydät tämän aineiston lisäksi vanhemmille
ja huoltajille tarkoitetun oppaan.

.....

Tutustu myös muihin Traficom
Kyberturvallisuuskeskuksen
oppaisiin.

OPPAAN TEHTÄVIEN VASTAUKSET LÖYTYVÄT OSOITTEESTA: [HTTPS://WWW.KYBERTURVALLISUUSKESKUS.FI/FI](https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi)

TRAFICOM

Liikenne- ja viestintävirasto
Kyberturvallisuuskeskus